

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten
Arbets terapeutprogrammet

Allas rätt att träna – tillgänglighet på träningsanläggningar för rullstolsburna personer i södra Skåne

En bedömning av miljöhinder i den fysiska miljön

Författare: Sofie Nilsson och Hanna Olsson

Handledare: Cecilia Pettersson

2016-03-30

Kandidatuppsats

Adress: Institutionen för Hälsovetenskaper, Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap, Box 157, S-221 00 Lund

LUNDS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

Arbetsterapeutprogrammet

2016-03-30

Allas rätt att träna – tillgänglighet på träningsanläggningar för rullstolsburna personer i södra Skåne

En bedömning av miljöhinder i den fysiska miljön

Sofie Nilsson och Hanna Olsson

Abstrakt

Personer med funktionsnedsättning är mindre fysiskt aktiva än den övriga befolkningen i Sverige. Hinder i den fysiska miljön är en påverkande faktor för rullstolsburna personers aktivitetsutförande. Syftet med studien var att bedöma den fysiska miljön på träningsanläggningar i södra Skåne och beskriva tillgängligheten för personer som använder rullstol på träningsanläggningarna. Studien har en kvantitativ ansats. Bedömningar gjordes genom observation på tio träningsanläggningar med en checklista utifrån Housing Enabler. Datan från bedömningarna relaterades till en rullstolsburen person, utifrån Housing Enabler, för att beskriva tillgängligheten. Resultatet visade att det fanns miljöhinder som genererade otillgänglighet på samtliga träningsanläggningar, vissa områden mer än andra. För att göra det möjligt för alla, oavsett förutsättningar, att träna på en träningsanläggning understryks betydelsen av att följa de lagar och rekommendationer som reglerar tillgänglighet. Mindre anpassningar i den fysiska miljön skulle kunna göra stor skillnad för en rullstolsburen persons aktivitet och delaktighet.

Nyckelord: Tillgänglighet, rullstol, miljöhinder, fysisk miljö, arbetsterapi, träning.

Adress: Institutionen för Hälsovetenskaper, Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap, Box 157, S-221 00 Lund

LUND UNIVERSITY
Faculty of Medicine

Occupational Therapy Programme

2016-03-30

Everyone's right to work out – Accessibility of fitness facilities for wheelchair users in south of Skåne

Assessment of barriers in the physical environment

Sofie Nilsson and Hanna Olsson

Abstract

People with disabilities are less physically active than the rest of the population. Barriers in the physical environment have an impact on a wheelchair user's occupational performance. The purpose of the study was to assess the physical environment of fitness facilities in south of Skåne and to describe the accessibility for wheelchair users on the fitness facilities. The study has a quantitative approach. The assessments were made through observation of ten fitness facilities with a checklist based on Housing Enabler. The data from the assessments were related to a wheelchair user, based on Housing Enabler, to describe the accessibility. The results showed that there were barriers in the physical environment that generated inaccessibility on all of the fitness facilities, some areas more than others. To make it possible for everyone, regardless any conditions, to work out on a fitness facility underlines the meaning of following the laws and directions regarding accessibility. Small adjustments in the physical environment could make a big difference for a wheelchair user's occupation and participation.

Keywords: Accessibility, wheelchair, environmental barriers, physical environment, occupational therapy, workout.

Bachelor thesis

Department of Health Sciences, Occupational Therapy and Occupational Science, Box 157,
S-221 00 Lund

Innehållsförteckning

Introduktion.....	1
Bakgrund	2
Arbetsterapi och teori	2
Fysisk funktionsnedsättning	3
Fysisk aktivitet	4
Definition och reglering av tillgänglighet	4
Betydelsen av tillgänglighet för aktivitet och delaktighet.....	5
Problematisering.....	5
Syfte	6
Metod.....	6
Design.....	6
Urval.....	6
Datainsamling.....	7
Procedur.	8
Dataanalys	9
Etiska överväganden	10
Resultat.....	10
Bedömning av den fysiska miljön på träningsanläggningarna.....	11
<i>Utomhusmiljö kring fastigheten</i>	11
<i>Entréer</i>	13
<i>Inomhus</i>	16
Beskrivning av tillgängligheten för rullstolsburna personer	21
Diskussion	23
Resultatdiskussion.....	23
Metoddiskussion.....	28
Slutsats	30
Referenser.....	31
Bilaga 1	36

Tack!

Vi vill tacka vår handledare Cecilia Pettersson för stöd och råd under arbetet med kandidatuppsatsen. Vi vill även tacka Björn Slaug för vägledning i användandet av bedömningsinstrumentet Housing Enabler. Sist men inte minst vill vi rikta ett stort tack till alla träningsanläggningar som gav samtycke till att delta i studien.
Tack vare er alla var genomförandet av denna kandidatuppsats möjlig.

"Keep rollin', rollin', rollin'..."
-Limp Bizkit

Introduktion

Alla människor förtjänar att må bra och ha möjlighet till att träna. En del människor i vårt samhälle måste kämpa extra hårt för detta. Idag är tillgänglighetsproblem en stor samhällsfråga då den fysiska miljön, trots utveckling, visar brister gällande tillgänglighet (Steinfeld & Danford, 1999). Inom ramarna för fysisk aktivitet ingår fysisk träning i form av exempelvis styrketräning (Folkhälsomyndigheten, u.å.). Studier visar att rullstolsburna personer är mindre fysiskt aktiva än den övriga befolkningen i Sverige, vilket ofta beror på hinder i den fysiska miljön (Statens Folkhälsoinstitut, 2011). Fysisk aktivitet är en förutsättning för hälsa och delaktighet för alla individer, oavsett personens fysiska förutsättningar (Statens Folkhälsoinstitut, 2011). Stark, Hollingsworth, Morgan och Gray (2007) menar att aktiviteter och hur de utförs påverkas av den fysiska miljö som personen befinner sig i. Ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv är den fysiska miljön en viktig faktor för att en aktivitet ska vara genomförbar. Ibland måste denna miljö anpassas för att vara tillgänglig för rullstolsburna personer för att de ska kunna utföra sina meningsfulla aktiviteter (Baum & Christiansen, 2015). Därför är det viktigt att ha tillgänglighetsproblem i beaktande vid ny- och ombyggnationer (Steinfeld & Danford, 1999). En studie av Nary, Froehlich och White (2000) gjordes i USA för att undersöka tillgängligheten på träningsanläggningar för rullstolsburna personer. Resultatet visade att minst ett miljöhinder förekom inom varje miljöområde på träningsanläggningarna.

Det konstaterades inför denna studie, efter litteratursökning, att det saknas studier för hur tillgängligheten för rullstolsburna personer ser ut på träningsanläggningar i södra Skåne. Träningsanläggningar i denna studie består av gymlokal, omklädningsrum, dusch och toalett. Om alla personer, oavsett förutsättningar, inte kan vara fysiskt aktiva kan detta försämra hälsan för individen och även folkhälsan enligt Folkhälsomål 9. *Fysisk aktivitet* (Folkhälsomyndigheten, 2015).

Bakgrund

Arbeterapi och teori

Denna studie har utgångspunkt i den arbetsterapeutiska modellen *Person Environment Occupation and Performance* [PEOP] (Baum & Christiansen, 2015). PEOP-modellen beskriver det viktiga samspelet mellan olika miljöer (fysiska, sociala, kulturella, ekonomiska och institutionella), personens förutsättningar och motivation samt själva aktiviteten, för att ett optimalt aktivitetsutförande ska vara möjligt och öka delaktigheten hos en person. Mest relevant för denna studie är den fysiska miljön. Eftersom denna modell belyser vikten av samspelet mellan de tre komponenterna (person, miljö och aktivitet) förstås vilken påverkan den fysiska miljön har på en persons aktivitetsutförande. Även andra generella och specifika arbetsterapeutiska modeller beskriver vikten av en anpassad miljö för att öka personens möjlighet till aktivitet. En anpassad miljö som bidrar till ökad aktivitet bidrar även till ökad delaktighet hos personen. World Health Organization [WHO] (2001) definierar delaktighet som en persons engagemang i sin livssituation i det dagliga livet, till familjen och i samhället. Delaktighet är en grundläggande faktor för människors hälsa då människor, som autonoma och aktiva varelser, naturligt söker delaktighet i samhället för att undgå utanförskap (Metz, 2000; Sherwin, 1998).

Enligt Thompson och Kent (2014) är den byggda miljön en av de största påverkande faktorerna för aktivitet samt för den fysiska och psykiska hälsan hos en person. Studien påpekar att den byggda miljön kan möjliggöra en vardag med hälsosamma aktiviteter såsom att vara fysiskt aktiv och kunna transportera sig till sociala aktiviteter. Liksom Baum & Christiansen (2015) menar i PEOP-modellen, innebär detta att den byggda miljöns utformning är en förutsättning för att alla människor ska kunna utföra sina vardagliga och meningsfulla aktiviteter oavsett fysiska förutsättningar.

Housing Enabler (Iwarsson & Slaug, 2010) är ett arbetsterapeutiskt bedömningsinstrument som grundar sig på Enablerkonceptet, som innebär bestämmelser för utformningen av den fysiska miljön och mäter tillgängligheten utifrån en persons funktionella begränsningar. Enablerkonceptet riktar sig till både bostäder och offentlig miljö, medan Housing Enabler är avsett att analysera tillgängligheten i personens ordinära boende. Båda har fokus på att personen ska vara så aktiv och självständig som möjligt. Housing Enabler består av två komponenter;

Personkomponenten och Miljökomponenten. Personkomponenten definierar eventuella funktionsnedsättningar och om en person är beroende av gånghjälpmedel. Miljökomponenten baseras på Bygg ikapp (Svensson, 2008) som bedömer miljöns möjligheter och begränsningar för personer med funktionsnedsättningar.

Fysisk funktionsnedsättning

Fysisk funktionsnedsättning definieras enligt Folkhälsomyndigheten (2013) som en nedsättning av den fysiska funktionsförmågan. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av en medfödd eller förvärvad skada eller sjukdom och kan vara av både bestående eller övergående slag. Att ha en funktionsnedsättning innebär en hälsorisk och det är mer än tio gånger vanligare att personer med funktionsnedsättningar har sämre hälsa jämfört med den övriga befolkningen (Statens Folkhälsoinstitut, 2011). Cirka en miljon personer i Sverige mellan 16 och 64 år har någon funktionsnedsättning (Statens Folkhälsoinstitut, 2011) och vissa funktionsnedsättningar kan innebära att personen blir beroende av rullstol (Iwarsson & Slaug, 2010).

En av de vanligaste sjukdomarna som gör att en person hamnar i rullstol är ryggmärgsskada som drabbar cirka 250 personer per år i Sverige (Hjärnfonden, u.å.). Idag finns cirka 150 000 rullstolsanvändare i Sverige men siffran är generell och ger inte någon information om användning av de olika typerna av rullstolar (Brundell, 2014). Iwarsson och Slaug (2010) definierar att vara rullstolsburen som att delvis eller alltid använda rullstol samt att använda rullstol på grund av någon typ av skada som gett negativ påverkan på de nedre extremiteterna. Ett exempel på en rullstol är en manuell aktiv rullstol som innebär att personen har kraft nog att framföra rullstolen manuellt och förflytta sig självständigt i offentliga miljöer, till exempel träningsanläggningar. Rullstolen är gjord av lättviktsmaterial och har ett lågt ryggstöd som ger personen möjlighet till att vara så aktiv som möjligt (Cook, Polgar, & Hussey, 2008). Rekommenderade mått på en aktiv rullstol är max 70 cm bred och max 120 cm lång, där 5 cm tillkommer på vardera mått för utrymme för händer respektive fötter (Svensson, 2015).

Fysisk aktivitet

Folkhälsomyndigheten (u.å.) definierar fysisk aktivitet som ett komplext beteende. All fysisk aktivitet som inte utgör en risk för skada och som förbättrar hälsan och den fysiska kapaciteten är hälsofrämjande. Statens folkhälsoinstitut (2011) menar att fysisk aktivitet är viktigt för hälsan och välbefinnandet oavsett om personen har en funktionsnedsättning eller inte.

Folkhälsoenkäten från Statens Folkhälsoinstitut (2011) visade att en mindre andel personer med funktionsnedsättningar var fysiskt aktiva än övrig befolkning. I en litteraturstudie av Zwinkels, Verschuren, Janssen, Ketelaar och Takken (2014) granskades 21 studier för att undersöka om träning förbättrar förmågan att köra sin rullstol med handkraft och därmed lättare ta sig fram i miljöer med möjliga tillgänglighetsproblem. Resultatet visade att träning som ger bättre fysik minskar energiåtgången för de meningsfulla dagliga aktiviteterna och ökar delaktigheten.

Resultaten i en studie av Gill m.fl. (2013) visade på sambandet mellan fysisk aktivitet och livskvalité. Det framkom att fysisk aktivitet påverkar många aspekter av livskvalitén såsom den sociala och emotionella hälsan. Med ökad livskvalité ökar även motivationen för fysiska aktiviteter. Det finns därmed ett starkt samband mellan fysisk aktivitet och livskvalité.

Definition och reglering av tillgänglighet

Iwarsson & Ståhl (2003) definierar tillgänglighet som samspelet mellan en persons kapacitet och kraven i den fysiska miljön. Svensson (2015) beskriver tillsammans med Hjälpmedelsinstitutet att personer med funktionsnedsättningar, däribland personer med nedsatt förflyttningsförmåga som sitter i rullstol, är beroende av omgivningens utformning. Att en offentlig byggnad är tillgänglig innebär att alla personer oavsett förutsättningar kan besöka och utföra de aktiviteter som avses i byggnaden (Myndigheten för delaktighet, 2015).

I Sverige finns lagar och myndigheter som reglerar hur offentliga byggnader ska vara utformade och anpassade för att skapa tillgänglighet för alla. De svenska lagarna bygger på Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Boverket, 2015). I Plan- och bygglagen [PBL] (SFS 2010:900) kapitel 8 1§ beskrivs följande: ”En byggnad ska 1. vara lämplig för sitt ändamål, 2. ha en god form-, färg- och materialverkan, och 3. vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga”. I PBL, kapitel 8 4§, beskrivs även vikten av tekniska egenskaper i en byggnad för att underlätta tillgängligheten och användbarheten för personer med nedsatt rörelse- eller

orienteringsförmåga. Ett exempel på bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är nivåskillnader i byggnader. Plan- och byggförordningen [PBF] (SFS 2011:338) kapitel 3 4§ anger att byggnader ska vara försedda med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar om detta behövs för att uppfylla kraven på tillgänglighet enligt PBL. Som ett komplement till PBL (SFS 2010:900) och PBF (SFS 2011:338) finns Boverkets Byggregler [BBR] (SFS 2015:3) som innefattar byggregler vid nybyggnation eller ändring av byggnad. Sammantaget ska detta bidra till att skapa delaktighet och jämlikhet i samhället (Myndigheten för delaktighet, 2015).

Betydelsen av tillgänglighet för aktivitet och delaktighet

Ekelman, Bazyk och Bazyk (2013) har undersökt hur personer (studenter) med funktionsnedsättningar, däribland ryggmärgsskada, beskrev förhållandet mellan aktivitet och välbefinnande respektive delaktighet. De personer som engagerade sig i aktiviteter utvecklade en känsla av självförtroende, självkänsla och att klara av det de vill. Genom att göra aktiviteter tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar skapades dessa känslor och därmed delaktighet. Personerna ville umgås och delta i allt som sina vänner kunde göra och hade ett behov av att känna samhörighet. Personerna som var aktiva och delaktiga lyckades även bättre i skolan, hade roligt och kände en samhörighet med andra personer. I en annan studie har Dolbow och Figoni (2015) undersökt tillgängligheten för rullstolsburna personer på träningsanläggningar i USA. Det användes en checklista baserad på Americans with Disabilities Act [ADA] (Figoni m.fl.,1998) med 82 bedömningspunkter för tillgänglighet i offentliga miljöer. Undersökningen visade att inga av träningsanläggningarna följde riktlinjerna till 100 procent. Deras slutsats var att träningsanläggningarna var i behov av anpassningar för att förbättra tillgängligheten för rullstolsburna personer.

Problematisering

Alla människor oavsett fysiska förutsättningar ska ha möjlighet till att utföra de aktiviteter de vill. Enligt Etisk kod för arbetsterapeuter (Förbundet Sveriges arbetsterapeuter, 2012) arbetar arbetsterapeuter utifrån att alla människor är autonoma varelser och alla människors lika värde. Tillgängliga träningsanläggningar för rullstolsburna personer är en förutsättning för att de ska kunna utföra fysisk aktivitet, som att träna. För att undvika risk för diskriminering och utanförskap i samhället är det viktigt att träningsanläggningar är tillgängliga för alla, även för rullstolsburna personer. I denna studie kommer den fysiska miljön på träningsanläggningar att

bedömas och tillgängligheten beskrivas i relation till rullstolsburna personer. Detta kan komma att öka kunskapen om huruvida träningsanläggningar är tillgängliga för rullstolsburna personer. Denna kunskap är viktig för framtida renoveringar, ombyggnationer samt då nya träningsanläggningar ska byggas.

Syfte

Syftet med studien var att bedöma den fysiska miljön på träningsanläggningar i södra Skåne och beskriva tillgängligheten för personer som använder rullstol på träningsanläggningarna.

Metod

Design

Studien genomfördes med en kvantitativ ansats för att mäta och inhämta information från verkligheten och är en deskriptiv tvärsnittsstudie (Kristensson, 2014). Vid ett måttillfälle bedömdes miljöhindren genom observationer på träningsanläggningar och därefter beskrevs tillgängligheten för rullstolsburna personer på dessa träningsanläggningar. Vid bedömningarna gavs även författarna möjlighet att få kompletterande information om träningsanläggningarna från personalen.

Urval

Det geografiska området för studien avgränsades till södra Skåne. I studier är det viktigt att redogöra för urvalets inklusions- och exklusionskriterier (Kristensson, 2014). Inklusionskriterier för träningsanläggningarna var att de skulle ha reception, gymlokal, omklädningsrum, dusch och toalett. Exklusionskriterium var utomhusgym. Det fanns för studien inga krav på byggnadsår för träningsanläggningarna.

Studien hade inga interna bortfall. De externa bortfallen (Kristensson, 2014) utgjordes av 24 träningsanläggningar. Av dessa var 22 bortfall på grund av uteblivet svar efter kontaktförsök via brev, telefon och e-mail. De andra två träningsanläggningarna tackade aktivt nej via telefon på grund av brist på intresse respektive tid.

Datainsamling

Bedömningsinstrument

Det fullständiga bedömningsinstrumentet Housing Enabler användes (Iwarsson & Slaug, 2010). Housing Enabler - Miljökomponenten innehåller 188 bedömningspunkter som fokuserar på miljöerna ”Utomhus kring fastigheten”, ”Entréer” och ”Inomhus”. Bedömningsinstrumentet har god till mycket god reliabilitet och validitet (Iwarsson, Haak & Slaug, 2012). Baserat på bedömningsinstrumentet utformades, efter genomgång av de 188 bedömningspunkterna, en checklista (Bilaga 1) med 36 bedömningspunkter som bedömdes som relevanta för studien. Checklistan kompletterades med sju bedömningspunkter från Bygg ikapp (Svensson, 2015), vilka författarna ansåg saknades i Housing Enabler – Miljökomponenten för miljöbedömning av en träningsanläggning. Inför datainsamlingen genomfördes en pilotobservation i en representativ miljö för att veta hur lång tid bedömningarna skulle ta och om checklistans bedömningspunkter var relevanta eller om justering behövde göras (Kristensson, 2014). Efter genomförd pilotobservation kompletterades checklistan med ytterligare tre bedömningspunkter från Housing Enabler – Miljökomponenten. Detta resulterade i en slutgiltig checklista med 46 bedömningspunkter, vilken användes vid samtliga bedömningar. Bedömningspunkterna från Housing Enabler – Miljökomponenten är markerade i checklistan med samma beteckning som i bedömningsinstrumentet (Iwarsson & Slaug, 2010), exempelvis ”A1” och bedömningspunkterna från Bygg ikapp (Svensson, 2015) är markerade med sidhänvisningar exempelvis ”(s.169)”.

Genomförande

Bedömningarna genomfördes genom att följa bedömningspunkterna i den slutgiltiga checklistan, avseende miljöområdena ”utomhusmiljö”, ”entré”, ”reception”, ”gymlokal”, ”omklädningsrum”, ”duschutrymme” och ”toalett”. Det samlades även in data angående byggnadsår för respektive träningsanläggning. Material som användes vid bedömningarna var tumstock, penna och checklistan i pappersform. Samtyckesblanketterna och checklistorna förvarades inlåst och otillgängligt för obehöriga under processen av studien. De förstördes efter examination av kandidatuppsatsen och publicerades inte för allmänheten på grund av konfidentialitet.

Procedur

Sammanlagt identifierades och kontaktades 34 träningsanläggningar i södra Skåne angående deltagande. Träningsanläggningarna var för författarna sedan tidigare kända och kontaktuppgifter till dessa inhämtades via internetsökning på respektive träningsanläggnings hemsida.

Till en början kontaktades 26 träningsanläggningar via brev innehållande informationsbrev om studien, samtyckesblankett för deltagande och svarskuvert. I informationsbrevet beskrevs att allt deltagande i studien är konfidentiellt och frivilligt. Efter två veckor utan svar togs ett beslut att istället ta kontakt med platschefen på respektive träningsanläggning via telefon. Utöver dessa 26 träningsanläggningar kontaktades ytterligare åtta träningsanläggningar i södra Skåne för att öka möjligheterna till att få tillräckligt många deltagare till studien. Kontakten skedde via telefon och i några fall även via e-mail efter telefonkontakt. Sammanlagt gav tio platschefer samtycke och tid för bedömning bokades. I väntan på samtycke och tidsbokning för bedömning genomfördes pilotobservationen.

Till samtliga deltagande träningsanläggningar skickades informationsbrev och samtyckesblankett via e-mail, alternativt lämnades vid bedömningstillfället. Därefter genomfördes bedömningarna på träningsanläggningarna, med hjälp av checklistan (Bilaga 1) och de påskrivna samtyckesblanketterna samlades in. I samtliga delar av studien kodades de bedömda träningsanläggningarna, exempelvis "Gym 1" för att hålla träningsanläggningarna anonyma.

Platschef/receptionist/personlig tränare var närvarande vid samtliga bedömningar, vilket gav författarna möjlighet till att samla in kompletterande information till studien. Vid bedömningstillfället besvarades funderingar som uppkom under bedömningen angående byggnadsår, om det fanns anpassade träningsmaskiner och om rullstolsburna personer tränade där i dagsläget. I enlighet med Kristensson (2014) genomfördes samtliga bedömningar med samma tillvägagångssätt. Den ena författaren ansvarade för att mäta och den andra författaren läste upp bedömningspunkterna på checklistan och förde anteckningar. Vid varje bedömning diskuterade författarna reflektioner och funderingar angående miljöbedömningen och tillgängligheten på träningsanläggningen. Bedömningarna av omklädningsrummen genomfördes endast i damernas omklädningsrum för att undvika etiska risktaganden genom att

gå in i herrarnas omklädningsrum, då författarna är kvinnor. Information om att damernas och herrarnas omklädningsrum var utformade på samma sätt gavs av personalen på samtliga träningsanläggningar.

Dataanalys

Samtlig insamlad data från de genomförda bedömningarna sammanställdes i Microsoft Office Excel version 2013. Den kompletterande informationen från personalen på träningsanläggningarna dokumenterades efter varje bedömning och sammanställdes i ett och samma dokument. Sammanställningarna gjordes efter respektive område från checklistan samt ytterligare en punkt med allmänna kommentarer. Denna punkt innehöll information om byggnadsår, om och hur många rullstolsburna personer som tränade där samt om det fanns anpassade träningsmaskiner. Resultatet strukturerades enligt miljöområdena i Housing Enabler - Miljökomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010); ”Utomhus kring fastigheten”, ”Entréer” och ”Inomhus”.

Bedömningspunkterna utifrån Housing Enabler – Miljökomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010) analyserades i relation till Housing Enabler – Personkomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010) för att identifiera tillgänglighetsproblem. Analysen genomfördes manuellt. I studien användes en fiktiv person som är beroende av rullstol (funktionell begränsning ”M” i Housing Enabler – Personkomponenten) i samtliga miljöer för att sammanställa tillgänglighetsproblemets omfattning på träningsanläggningarna för denna grupp. Tillgängligheten mättes på en skala som poängsätter svårigheten mellan 0-4, ju högre poäng desto större tillgänglighetsproblem för personen (Iwarsson & Slaug, 2010). De kompletterande bedömningspunkterna från Bygg ikapp (Svensson, 2015) var inte möjliga att relatera till Housing Enabler - Personkomponenten eftersom dessa bedömningspunkter endast kartlägger miljön och uteslöts därmed vid analysen av tillgängligheten. Det gjordes en jämförelse mellan de olika träningsanläggningarnas sammanlagda poängsättning utifrån Housing Enabler. I resultatet för studien valdes att fokusera på de miljöhinder som, enligt Housing Enabler, hade störst betydelse för tillgängligheten för rullstolsburna personer på träningsanläggningarna.

Etiska överväganden

De etiskt känsliga delarna i studien identifieras med hjälp av CODEX (CODEX, 2015) och Vetenskapsrådets etikregler (Vetenskapsrådet, 2002). I enlighet med informationskravet blev deltagarna informerade om studiens syfte, genomförande samt att deltagandet var anonymt och frivilligt. Samtycke gavs enligt samtyckeskravet från deltagarna om att författarna fick genomföra studien. Enligt Lag om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460), 17§, får forskning endast undersökas då deltagarna gett samtycke. Konfidentialitetskravet följdes genom att alla deltagare var anonyma och genom att alla träningsanläggningar blev avidentifierade genom kodning. Enligt nyttjandekravet skall endast relevant information inhämtas samt att informationen endast ska användas i det aktuella forskningssyftet.

De etiska riskerna med studien var felmätningar av den fysiska miljön, felhantering av identifierbar information och överträdelse av personlig integritet vid bedömning av omklädningsrum och duschutrymme. Riskerna undveks genom att kontrollmäta, låsa in och sedan förstöra all insamlad information efter godkänd kandidatuppsats. Vid eventuell fotografering får inga personer, logos eller annan identifierbar information synas. Då dessa åtgärder vidtogs övervann nyttan med studien riskerna och gav därmed ett rättfärdigat genomförande och ett givande resultat för studien.

Resultat

Resultatet av denna studie presenteras med hjälp av tabeller, diagram och kompletterande text i enlighet med Iwarsson och Slaug (2010) och Kristensson (2014). Den insamlade datan från bedömningarna presenteras utifrån Housing Enablers (Iwarsson & Slaug, 2010) indelning av miljöer; ”Utomhusmiljö kring fastigheten”, ”Entréer” och ”Inomhus” samt efter rubriker i checklistan. I samtliga delar av resultatredovisningen kodas samtliga träningsanläggningar ”Gym 1”, ”Gym 2” och så vidare.

Datan presenteras utifrån respektive rubrik i checklistan med samtliga bedömningspunkter, både från Housing Enabler och Bygg ikapp (Svensson, 2015). För varje område presenteras varje träningsanläggnings resultat utifrån svarsalternativen ”Ja” ”Nej” eller ”Ej bedömt”

(Iwarsson & Slaug, 2010). Först presenteras bedömningen av den fysiska miljön, därefter en övergripande beskrivning av tillgängligheten på träningsanläggningarna.

De träningsanläggningar som bedömdes var byggda mellan 1998 och 2013. ”Gym 5”, ”Gym 6”, ”Gym 8” och ”Gym 10” låg i mindre samhällen och resterande träningsanläggningar låg i större städer. Det framkom under samtal med personal på träningsanläggningarna att på fyra av träningsanläggningarna (”Gym 2, 3, 4 och 8”) tränade en till fyra rullstolsburna personer. I resultatet benämns bedömningspunkterna från Housing Enabler – Miljökomponenten med benämningen från instrumentet, exempelvis ”A1”, och bedömningspunkterna från Bygg ikapp (Svensson, 2015) benämns med sidhänvisning, exempelvis ”(s.169)”.

Bedömning av den fysiska miljön på träningsanläggningarna

Utomhusmiljö kring fastigheten

På sex av tio träningsanläggningar förekom miljöhindret ”A19. Skyltad parkering för personer med funktionsnedsättning inom 10 m från entrén saknas”. På två träningsanläggningar, ”Gym 2” och ”Gym 4”, fanns parkeringshus i närområdet, cirka 50 meter bort. På ”Gym 1” förekom miljöhindret ”A4. Branta lutningar” vid både entrén och över hela parkeringen. För fler detaljer se Tabell 1.

Tabell. 1. Förekomst av miljö hinder UTOMHUS på respektive träningsanläggning ("Gym 1-10") samt antal träningsanläggningar som har miljöhindren.

	Gym 1	Gym 2	Gym 3	Gym 4	Gym 5	Gym 6	Gym 7	Gym 8	Gym 9	Gym 10	Antal
Byggnadsår	2007	2009	2013	2000	2010	2013	2012	1998	2011	2005	
A1. Gångyta smalare än 1,5 m.	-	-	X	-	X	-	X	-	-	-	3
A4. Branta lutningar (mer än 1:20). Avser ej ramp vid entré.	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
A7. Höga trottoarkanter (högre än 4 cm).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
A19. Skyltad parkering personer med funktionsnedsättning inom 10 m från entrén saknas	-	X	X	-	X	X	X	X	-	-	6

Not. Housing Enabler - Miljökomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010).

X = Ja.

- = Nej.

Entréer

På åtta av tio träningsanläggningar förekom miljöhindret ”B2. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré”. Receptionsdisken var för hög enligt Bygg ikapp (Svensson, 2015) på åtta av tio träningsanläggningar. I de fall då miljöhindret ” B11. Komplicerad/ ologisk öppningsprocedur” förekom på träningsanläggningarna innebar detta på ”Gym 1” att en rullstolsburna person måste stå på en lutande ramp för att nå dörren och vid obemannade öppettider slå en kod bredvid dörren. Vid bemannade öppettider fanns en ringklocka för den rullstolsburna personen att ringa på för att få hjälp med dörren. På ”Gym 2” fanns dörrautomatikknappen bakom dörren vilket gjorde att det fanns en risk att en person som sitter i rullstol skulle kunna klämmas då dörren öppnas mot personen. ”Gym 4” hade två entréer, en på markplan för omklädningsrum och en via en annan ingång och hiss för att nå gymlokalen, vilket innebar trånga passager och tunga dörrar. På ”Gym 3” var rullstolsburna personer beroende av personalens hjälp att öppna dörrar för att komma in i gymlokalen, å andra sidan var träningsanläggningen alltid bemannad under öppettider. För fler detaljer se Tabell 2.

Tabell. 2. Förekomst av miljö hinder i ENTRÉER på respektive träningsanläggning ("Gym 1- 10") samt totala antalet träningsanläggningar som hade miljöhindren.

	Gym 1	Gym 2	Gym 3	Gym 4	Gym 5	Gym 6	Gym 7	Gym 8	Gym 9	Gym 10	Antal
B1. Smala dörröppningar (mindre än 84 cm fritt mått).	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	1
B2. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré (mer än 15 mm).	X	X	*	X	X	X	X	X	-	X	8
B3. Otillräckligt manöverutrymme vid dörrar (fri yta mindre än 1,5 x 1,5 m).	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	1
B6. Tunga dörrar, automatik saknas.	X	-	-	X	-	X	-	-	X	-	4
B11. Komplicerad/ ologisk öppningsprocedur.	X	-	-	X	-	X	-	-	-	X	4
Entré trappor											
B12. Trappor enda förflyttningvägen (hiss/ ramp saknas)	*	*	*	-	*	*	*	-	*	*	0
B16. Ledstänger saknas/ finns endast på en sida.	*	*	*	-	*	*	*	-	*	*	0
B17. För korta ledstänger (måste fortsätta 30 cm före/ efter trappa) och/ eller med avbrott vid vilplan.	*	*	*	-	*	*	*	-	*	*	0
B18. För högt/ lågt placerade ledstänger (högre/ lägre än 90 cm).	*	*	*	-	*	*	*	X	*	*	1
Entré ramper											
B22. För branta lutningar (mer än 1:20).	X	*	*	-	X	X	-	X	*	*	4
Entré hiss											
B28. Tunga dörrar utan automatik.	*	*	-	-	*	*	*	*	*	*	0

Tabell. 2. Fortsättning

Reception											
BK ^a s.168. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,5 x 1,5 m).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
BK ^a s. 169. Hög receptionsdisk (högre än 70-80 cm).	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	8
BK ^a s. 169. Kort receptionsdisk (kortare 1 m).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Not. Housing Enabler - Miljökomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010).

a = Bygg ikapp (Svensson, 2015).

X = Ja.

- = Nej.

* = Ej bedömt.

Inomhus

Gymlokal

På fem av tio träningsanläggningar förekom miljöhindret ”C1. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor” och på fem av tio träningsanläggningar förekom miljöhindret ”C6. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs”. Några exempel på detta är att det stod bänkar framför de fria vikterna och det var trånga passager mellan maskinerna som gjorde att framkomligheten för rullstolsburna personer blev lidande. På ”Gym 2, 3, 5, och 8” berättade personalen att det fanns olika styrketräningssmaskiner och armcyklar (Qicraft, 2014) som gick att anpassa eller var anpassade för exempelvis rullstolsburna personer.

Omklädningsrum

Miljöhindret ”C44. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs” förekom på fem av tio träningsanläggningar och ”C1. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor” förekom på fyra av tio träningsanläggningar.

Ytterligare bedömningar visade att det på ”Gym 2 och 5”, utöver tvättfatet på toaletten, fanns tvättfat i omklädningsrummet. På ”Gym 10” fanns en avskiljningsvägg innanför dörröppningen som utgjorde ett hinder då passagen in till omklädningsrummet var smalare än rekommendationerna enligt Housing Enabler.

Duschutrymme

På nio av tio träningsanläggningar saknades duschpall. På ”Gym 1, 3 och 9” fanns duschutrymme som var anpassat för personer som använder rullstol, utöver duschutrymmet i omklädningsrummen. De anpassade duschutrymmena saknade duschpall.

Toalett

På samtliga träningsanläggningar förekom miljöhindren ”C63. Tvättfat placerat på höjd för stående”, ”C66. Otillräckligt benutrymme under tvättställ” och ”C67. Spegel placerad i höjd för stående”. På nio respektive åtta av träningsanläggningarna förekom miljöhindren ”C64. Toalettstol 47 cm eller lägre.” respektive ”C46. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC.”. På samtliga träningsanläggningar fanns, utöver de bedömda toaletterna, även en toalett som var anpassad för personer som använder rullstol. För fler detaljer se Tabell 3.

Tabell. 3. Förekomst av miljö hinder INOMHUS på respektive träningsanläggning ("Gym 1 -10") samt totala antalet träningsanläggningar som hade miljö hindren.

	Gym 1	Gym 2	Gym 3	Gym 4	Gym 5	Gym 6	Gym 7	Gym 8	Gym 9	Gym 10	Antal
Gymlokal											
C4. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	1
C1. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm).	X	X	-	X	X	-	-	-	-	X	5
C6. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m).	X	-	-	X	X	-	-	-	X	X	5
Trappa i gymlokal											
C8. Trappa till ovanvåning till nödvändiga bostadsfunktioner	*	*	*	*	*	X	X	*	X	*	3
C14. Ledstänger saknas/ finns endast vid en sida	*	*	*	*	*	-	-	*	-	*	0
C15. För korta ledstänger (måste fortsätta 30 cm före/ efter trappa) och/ eller med avbrott vid vilplan.	*	*	*	*	*	X	-	*	X	*	2
C16. För högt/ lågt placerade ledstänger (högre/ lägre än 90 cm).	*	*	*	*	*	-	X	*	X	*	2
Ramp i gymlokal											
BK s.97. Brant ramp som ersätter trappa (mer än 1:12)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0
Hiss i gymlokal											
B26. Hiss stannar inte i nivå med anslutande golv (nivåskillnad mer än 15 mm)	*	*	*	-	*	*	-	*	-	*	0
B28. Tunga dörrar utan automatik.	*	*	*	-	*	*	X	*	-	*	1
Omlädningsrum											
C4. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått).	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabell. 3. Fortsättning

C44. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m)	-	X	-	-	X	X	X	-	-	X	5
C1. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm).	X	*	-	X	-	-	X	-	-	X	4
BK ^a s.141. Bänk placerad bredvid skåp (ej framför).	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	0
BK ^a s.141. Bänk placerad framför skåp (mindre än 1,5 m fritt utrymme)	X	-	-	-	X	-	-	*	-	-	2
C67. Spegel placerad i höjd för stående (underkant högre än 90 cm över golv).	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	1
Duschutrymme											
BK ^a s134. Duschpall saknas.	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	9
C46. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC.	-	X	-	X	-	-	X	-	X	X	5
C69. Förvaringsskåp, handdukhängare, etc högt/ lågt placerade (annan höjd än 0,9 -1,2 m över golv).	*	X	X	X	X	X	-	X	X	X	8
Toalett											
C4. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått).	X	X	-	X	-	-	X	-	-	-	4
C46. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC.	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	8
C63. Tvättfat placerat på höjd för stående (överkant 81 cm över golv eller högre).	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
C66. Otillräckligt benutrymme under tvättställ (fritt djup till vägg min 60 cm, fri bredd min 80 cm, samt tvättställets utformning, rörledningar, vattenlås, etc hindrande).	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10

Tabell. 3. Fortsättning

C64. Toalettstol 47 cm eller lägre.	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	9
C65. Toalettstol 48 cm eller högre.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
BK ^a s. 138. Toalettstol inklusive stödhandtag smalare än 60 cm.	*	*	*	*	*	*	*	X	*	*	1
C68. Toalettpappershållare otillgängligt placerad (mer än 40 cm från WC-stolen, annan höjd än 80 cm över golv, placerad på väggen bakom WC-stolen, etc)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
C67. Spegel placerad i höjd för stående (underkant högre än 90 cm över golv).	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10

Not. Housing Enabler - Miljökomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010).

a = Bygg ikapp (Svensson, 2015).

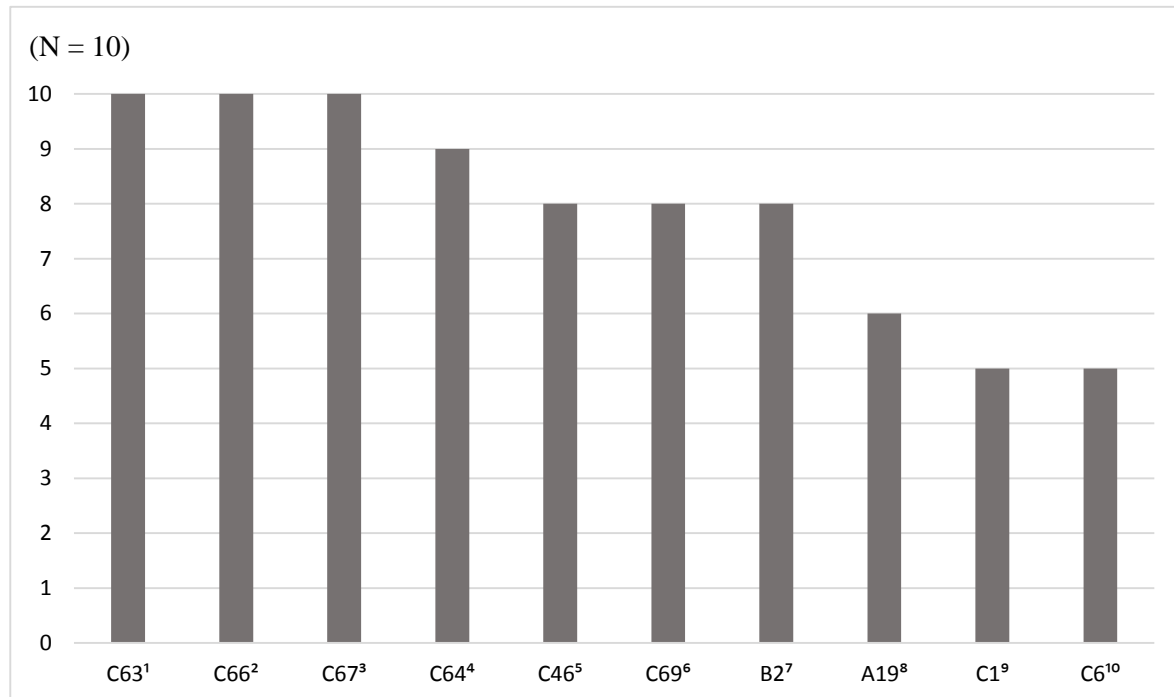
X = Ja.

- = Nej.

* = Ej bedömt.

I tabell 4 sammanställs av de vanligast förekommande miljöhindren från samtliga ovanstående tabeller (Tabell 1, 2 och 3). Miljöhindren ”C63. Tvättfat placerat på höjd för stående”, ”C66. Otillräckligt benutrymme under tvättställ” och ”C67. Spegel placerad i höjd för stående” förekom på samtliga träningsanläggningar. För fler detaljer se Tabell 4.

Tabell. 4. De tio vanligast förekommande miljöhindren från Housing Enabler – Miljökomponenten på träningsanläggningarna.

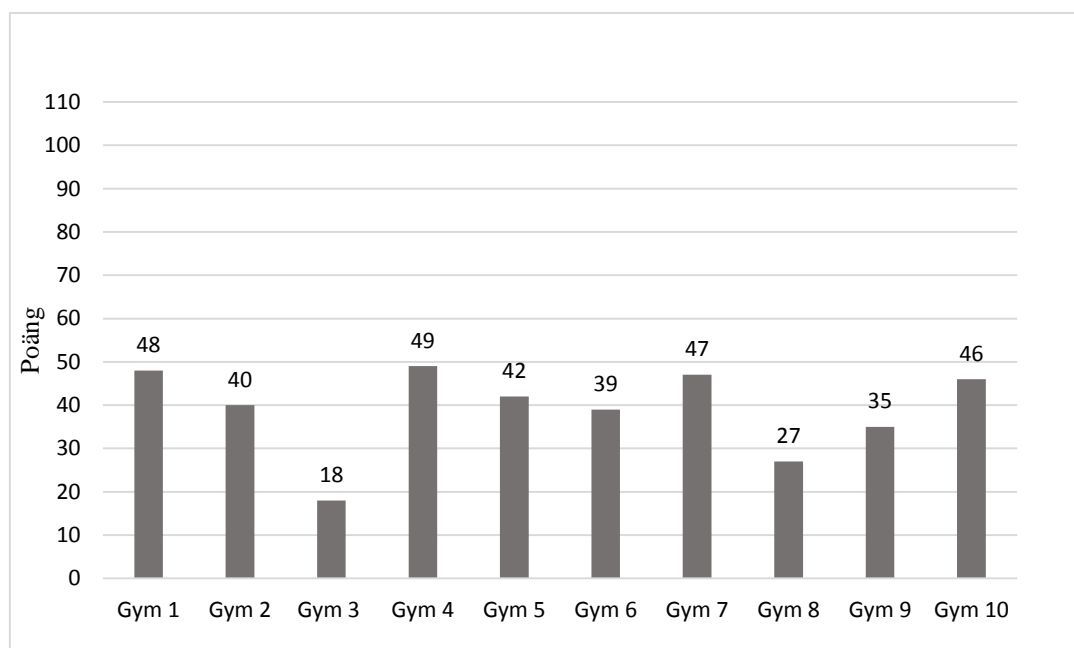
Not. (Iwarsson & Slaug, 2010).

1. Tvättfat placerat på höjd för stående (överkant 81 cm över golv eller högre)
2. Otillräckligt benutrymme under tvättställ (fritt djup till vägg min 60 cm, fri bredd min 80 cm, samt tvättställets utformning, rörledningar, vattenlås, etc hindrande)
3. Spegel placerad i höjd för stående (underkant högre än 90 cm över golv). (Toalett)
4. Toalettstol 47 cm eller lägre. *Inklusive sittning.*
5. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC. (Toalett)
6. Förvaringsskåp, handdukhängare, etc högt/ lågt placerade (annan höjd än 0,9 -1,2 m över golv). (Duschutrymme)
7. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré (mer än 15 mm). (Entréer)
8. Skyltad parkering med funktionsnedsättning inom 10 m från entrén saknas
9. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm). (Gymlokal)
10. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m). (Gymlokal)

Beskrivning av tillgängligheten för rullstolsburna personer

I Tabell. 5. redovisas tillgänglighetsproblemen för respektive träningsanläggning. Den sammanlagda poängen baseras på förekomsten av miljöhinder i relation till funktionsbegränsningen ”M – beroende av rullstol” i Housing Enabler – Personkomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010). De olika miljöhindren ger 0 - 4 poäng (0 = inget problem, 1 = möjligt problem, 2 = problem, 3 = svårt problem, 4 = mycket svårt problem) enligt Housing Enabler. Poängsumman innebär att ju högre sammanlagd poäng en träningsanläggning har desto fler miljöhinder som genererar tillgänglighetsproblem för en rullstolsburen person finns på träningsanläggningen. Maxpoängen skulle uppgå till 101 poäng om en träningsanläggning hade haft samtliga tillgänglighetsproblem. Den genomsnittliga poängsättningen för samtliga träningsanläggningar var 39,1 poäng (median 41). För fler detaljer se Tabell. 6.

Tabell. 5. Översikt av sammanlagd poängsättning av tillgänglighetsproblem utifrån Housing Enabler för respektive träningsanläggning.

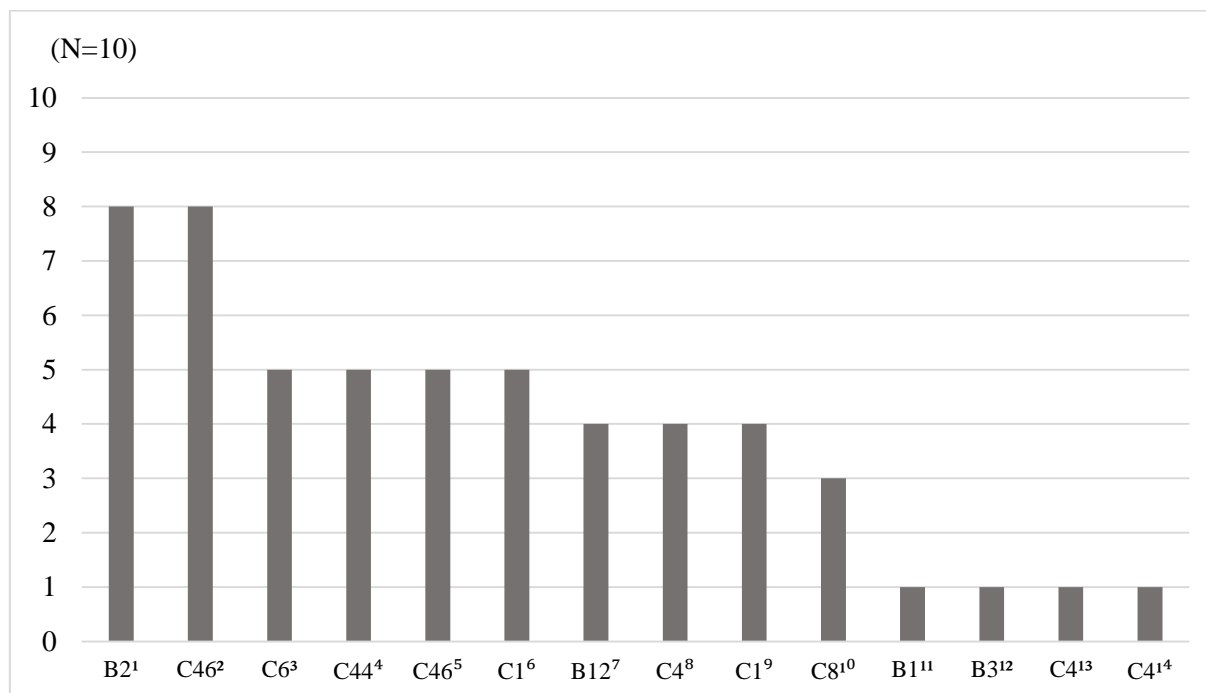

Not. Poängsättning enligt Housing Enabler – Miljökomponenten och Personkomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010).

Teoretisk maxpoäng: 101 poäng.

Samtliga miljö hinder från checklisten som utgör mycket svåra tillgänglighetsproblem för en rullstolsburen person på träningsanläggningarna beskrivs i Tabell. 6. Av de 14 presenterade miljö hindren förekom ”B2. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré” och ”C46. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC” på åtta av tio träningsanläggningar.

Tabell 6. Förekomst av de miljö hinder som utgör mycket svåra tillgänglighetsproblem (poäng 4*) för en rullstolsburen person på träningsanläggningarna.

*Mycket svåra tillgänglighetsproblem för en rullstolsburen person. Housing Enabler – Miljökomponenten och Personkomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010).

1. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré (mer än 15 mm). (Entré)
2. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC. (Toalett)
3. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m). (Gymlokal)
4. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m). (Omklädningsrum)
5. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC. (Duschutrymme)
6. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm). (Gymlokal)
7. Trappor enda förflyttningssvägen (hiss/ ramp saknas). (Entré, trappor).
8. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått). (Toalett)
9. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm). (Omklädningsrum)
10. Trappa till ovanvåning till nödvändiga bostadsfunktioner. (Gymlokal)
11. Smala dörröppningar (mindre än 84 cm fritt mått). (Entré)
12. Otillräckligt manöverutrymme vid dörrar (fri yta mindre än 1,5 x 1,5 m). (Entré)
13. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått). (Omklädningsrum)
14. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått). (Gymlokal)

Diskussion

Resultatdiskussion

Här diskuteras de miljö hinder som genererar mest tillgänglighetsproblem för en rullstolsburen person, ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv. Diskussionen sker i enlighet med PEOP-modellen (Baum & Christiansen, 2015) då fokus ligger på att diskutera de miljö hinder som kan ha en negativ påverkan på en rullstolsburen persons möjligheter till att kunna träna på en träningsanläggning.

Resultatet visade att tillgänglighetsproblemen är svårast inom områdena Entré (Tabell.2.) och Inomhus (Tabell.3.). I entréerna skapade för höga trösklar in till träningsanläggningen och för hög receptionsdisk de svåraste tillgänglighetsproblemen. För att rullstolsburna personer överhuvudtaget ska kunna träna måste de först och främst kunna komma in i byggnaden, tillgängliga entréer utgör alltså en av de mest grundläggande förutsättningarna. När det gäller en för hög receptionsdisk kan det spekuleras kring om detta är ur estetiska eller arbetsmiljömässiga aspekter. För en rullstolsburen person kan det innebära att personen inte har möjlighet att se personalen bakom disken. Inte heller når den rullstolsburna personen upp till receptionsdisken för att till exempel plocka till sig varor att köpa eller hantera betalningen självständigt.

Även i gymlokalen innebar nivåskillnader och otillräckligt manöverutrymme tillgänglighetsproblem. Därmed kan de bli svårt för rullstolsburna personer att komma fram till vissa maskiner och de fria vikterna. Det är en väsentlig förutsättning för att en träningsanläggning ska vara tillgänglig och möjlig för rullstolsburna personer att träna på.

Gällande duschutrymmet krävs det att det finns duschpall och stödhandtag för att rullstolsburna personer ska kunna duscha i samband med träning. Duschpall saknades på flera av träningsanläggningarna vilket kan utgöra stora hinder och en risk för att rullstolsburna personers självständighet minskar. Betydelsen av att kunna duscha självständigt efter träning kan ha stor betydelse för en rullstolsburen persons vardag. Det kan till exempel uppstå en begränsning om personen väljer att träna före arbete eller annan aktivitet och därför inte har möjlighet att mellanlanda i hemmet endast för att duscha.

Många tillgänglighetsproblem fanns på toaletten och utgjorde risker för att rullstolsburna personer inte skulle kunna använda toaletten. På samtliga träningsanläggningar fanns en toalett som var anpassad för rullstolsburna personer, vilket gjorde att tillgänglighetsproblemen på toaletten inte utgjorde lika stora problem. Det som gjorde det omständligt var att den anpassade toaletten oftast inte låg i omklädningsrummet utan i anslutning till gymlokalen. Det gjorde att en rullstolsburen person måste förflytta sig mellan omklädningsrum och toalett. En förklaring till detta skulle kunna vara att det anses att dusch- och toalettaktiviteter inte är det mest relevanta att göra på en träningsanläggning då många personer som tränar duschar och går på toaletten hemma och då kanske dessa åtgärder inte prioriteras i första hand.

När det gäller graden av otillgänglighet på träningsanläggningarna (Tabell 6.) visade resultaten att två träningsanläggningar utmärker sig i förhållande till de övriga, ”Gym 3” med låga poäng (18) och ”Gym 4” med höga poäng (49), i förhållande till medelvärdet 39,1 poäng. Det framkom att ”Gym 3” har mindre än hälften så många miljöhinder som ”Gym 4” (8 respektive 17 miljöhinder). De två största skillnaderna mellan de två träningsanläggningarna var förekomsten av miljöhindren ”B2. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré” och ”C6. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs”. En anledning till olikheterna mellan träningsanläggningarna, som författarna identifierade, var att ”Gym 3” var på ett plan och entrén var direkt från gatan. ”Gym 4” var däremot på två plan och innebar svåra förflyttningar mellan våningsplanen och trånga passager för att ta sig till gymlokalen. En annan anledning till olikheterna mellan träningsanläggningarna kan vara byggnadsåret för ”Gym 3” och ”Gym 4”, år 2013 respektive år 2000, eftersom PBL (SFS 2010:900) och PBF (SFS 2010:338) uppdaterades mellan byggnadsåren för träningsanläggningarna, 2000 och 2013. Därför har de olika lagarna inneburit olika bestämmelser vid de olika byggnadsåren.

Författarna förstår att vissa miljöhinder är mer komplicerade att åtgärda än andra eftersom det kan krävas större renoveringar. Det spekulerades även kring att miljöhinder som trösklar/nivåskillnader och stödhandtag, däremot inte skulle kräva omfattande och kostsamma insatser för att åtgärda och därmed öka tillgängligheten på träningsanläggningen. Resonemanget kring olikheterna mellan ”Gym 3” och ”Gym 4” kan även relateras till övriga träningsanläggningars olikheter (Tabell 6.). Varför alla träningsanläggningar inte är anpassade enligt lagar, regler och rekommendationer som nämns tidigare i bakgrunden kan ha många orsaker. En spekulation är att det handlar om pengar eftersom ombyggnationer och renoveringar

är dyra och hur träningsanläggningar än gör så kan det vara svårt att göra en träningsanläggning tillgänglig för precis alla. Detta är inget som kommer diskuteras närmare i denna studie men det vore intressant att undersöka vidare. Baserat på detta vill författarna betona betydelsen av att ägare till eller ansvarig personal på träningsanläggningarna följer uppdateringar av lagar, regler och rekommendationer gällande utformning av träningsanläggningar för att öka tillgängligheten för rullstolsburna personer.

Författarna upptäckte, efter internetsökning, att de flesta träningsanläggningar som är anpassade till rullstolsburna personer är uppstartade i rehabiliteringssyfte. För att öka tillgängligheten på de offentliga träningsanläggningarna behövs att dessa anpassas. Det kan tänkas att en person med en medfödd eller långvarig skada inte vill träna på anläggning som syftar till rehabilitering utan hellre vill träna på en offentlig träningsanläggning. Samtliga ovanstående miljöhinder är bevis på att det råder otillgänglighet inom flera miljöområden på träningsanläggningarna och därmed försvårar detta för rullstolsburna personer.

Enligt Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) kapitel 1 4§ är bristande tillgänglighet för en person med funktionsnedsättning en form av diskriminering. Sett utifrån träningsanläggningarna har, enligt resultatet, möjliga åtgärder inte vidtagits för att skapa samma tillgänglighet som för personer utan funktionsnedsättning, vilket därför skulle kunna vara en typ av diskriminering (SFS 2008:567). I enlighet med Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) menar Hjälpmedelsinstitutet och Elisabeth Svensson (2015) att en rullstolsburen person är beroende av omgivningens utformning. Ett exempel är utformningen av entréer till träningsanläggningarna och manöverytor i gymlokalen vilka i de flesta fall inte är utformade på ett tillgängligt sätt för rullstolsburna personer. Detta i sin tur skulle kunna innebära att det är omöjligt för rullstolsburna personer att träna vilket skapar en ojämlikhet i samhället gällande rätt till aktivitet. Med anledning av detta kan diskriminering, ur ett aktivitetsperspektiv, uppstå utifrån dessa miljöhinder och relateras till begreppet "Occupational justice" (Wilcock & Hocking, 2015) (på svenska aktivitetsrättvisa), som innebär alla människors lika rätt till samma aktiviteter. I de fall där ovanstående miljöhinder förkommer uppstår istället motsatsen, aktivitetsorättvisa. På samma sätt kan diskrimineringen även relateras till PEOP-modellen (Baum & Christiansen, 2015) och i denna studie ses sambandet, vid poängsättning enligt Housing Enabler (Iwarsson & Slaug, 2010), mellan utformningen av den fysiska miljön och rullstolsburna personers möjligheter att träna på en träningsanläggning. I dagens samhälle

värderas självständighet högt och har stor betydelse för delaktigheten för att minska risken för utanförskap i samhället (Metz, 2000; Sherwin, 1998). Eftersom nivåkillnader i entréerna och otillräckliga manöverytor i gymlokalerna på träningsanläggningarna förekom på många träningsanläggningar har detta en negativ påverkan på självständighet och delaktighet för rullstolsburna personer. Ett citat av Peats (1997) bekräftar föregående i sin studie: ”Barriers to movement and communication in the physical environment prevent people with disabilities from enjoying the same rights, privileges and opportunities as other members of society.” (s. 657).

Att kunna ta sig till en träningsanläggning, träna för sin egen skull och på så sätt bidra till sin egen hälsa kan påverka resten av vardagslivet för personen. Zwinkels m.fl. (2014) styrker detta resonemang genom att dessutom betona effekten av träningen som resulterar i ett mer energibesparande framförande av rullstolen och därmed en mer självständig, meningsfull och aktiv vardag. En reflektion av författarna är att en självständig och meningsfull vardag bidrar till att personen kan utföra de aktiviteter som personen vill och behöver. Detta benämner Bejerholm och Eklund (2004) som aktivitetsbalans i vardagen. Fysisk aktivitet kan därför vara en av faktorerna som bidrar till en mer balanserad vardag som i sin tur kan leda till ökad livskvalité, vilket även Gill m.fl. (2013) belyser i sin studie. Relaterat till Zwinkels m.fl. (2014) kan personen, istället för att lägga energi på att ta sig in i och runt i en otillgänglig träningsanläggning, lägga energin på själva träningen och dra större nytta av träningens positiva effekter.

I studien var ingen träningsanläggning 100 procent tillgänglig för rullstolsburna personer, efter bedömning av träningsanläggningarna enligt Housing Enabler (Iwarsson & Slaug, 2010). Myndigheten för delaktighet (2015) menar att alla offentliga byggnader ska vara tillgängliga för alla oavsett förutsättningar. Resultatet för studien visar därmed att rullstolsburna personer inte kan utföra de avsedda aktiviteterna i byggnaden (träningsanläggningen), att träna på träningsanläggningarna. En annan relevant aspekt är det sociala sammanhang som personer ofta befinner sig i, vilket är naturligt för människan (Baum & Christiansen, 2015). Författarna spekulerar således kring att det är vanligt att man tränar med andra personer och att detta värdesätts genom att man uppmuntrar varandra, vilket kan öka motivationen och höja prestationsförmågan. För att besvara syftet för denna studie lyfts framförallt den fysiska miljön

som viktig för att skapa tillgänglighet för rullstolsburna personer och det är den mest konkreta faktorn som kan förändras.

Författarna vill även lyfta en annan faktor som kan påverka genom att antingen överbrygga eller skapa fysiska hinder i miljön. Det handlar om att bemötande och attityder i omgivningen både hos personal och deltagare på träningsanläggningarna kan ha betydelse för tillgängligheten. I enlighet med detta resonemang har Peat (1997), Riley, Rimmer, Wang och Schiller (2008) och Rolfe, Yoshida, Renwick och Bailey (2009) studerat denna aspekt och kommit fram till samma resultat. Detta är något som hade varit intressant att ha med i vidare studier för att få ett bredare resultat över påverkande faktorer. Detta borde inte utesluta rullstolsburna personer på grund av en otillgänglig miljö. På "Gym3" hade gymlokalen väldigt öppen planlösning vilket gjorde att manöverytorna var väl tilltagna och skapade stora möjligheter för rullstolsburna personer att använda samma redskap som personer som inte sitter i rullstol och att rullstolsburna personer kan träna tillsammans med andra personer.

Resultatet för studien kan fungera som inspiration till arbetsterapeuter att undersöka tillgängligheten på träningsanläggningar vidare och försöka påverka byggprocessen. Arbetsterapeuter kan till exempel bidra med kunskap om tillgänglighet och vilka lagar och rekommendationer som styr. Arbetsterapeuters arbete kan förslagsvis göras med stöd från kommunen vid utveckling av den offentliga miljön eller som konsult på företag som arbetar med om- och nybyggnationer. På så vis kan arbetsterapeuter vara med och förebygga aktivitets- och delaktighetsbegränsningar för rullstolsburna personer i offentliga miljöer, såsom träningsanläggningar, och främja hälsan hos befolkningen. Studien kan även ge tips och väcka tankar hos personal på träningsanläggningar vid eventuell ombyggnation och uppstart av nya träningsanläggningar. Inom detta område kan arbetsterapeuter även samarbeta med arkitekter och fastighetsteknisk personal, där samtliga professioner är kunniga inom sitt område och kan dra nytta av varandras kompetens. Med anledning av att det är en studie i arbetsterapi vill författarna lyfta behovet av arbetsterapeuter som profession inom detta område. Arbetsterapeuter är en av de professioner som ser till möjligheterna för alla personer att utföra sina dagliga och meningsfulla aktiviteter. Det är därför viktigt att arbetsterapeutens expertis tas tillvara och är med vid utformningen av tillgängligheten i miljön för alla människor (Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, 2012).

För att få ett djupare resultat hade det behövts användas fler bedömningsinstrument för att därmed kunna ta hänsyn till fler aspekter. Detta för att få en så bra bild som möjligt av verkligheten och förbättra de hälsofrämjande och förebyggande insatserna som krävs för ett tillgängligare samhälle. Dessa tankar är i enlighet med Iwarsson och Slaugs (2010) rekommendationer.

Metoddiskussion

Studien är av en kvantitativ ansats och vid bedömningarna gladdes författarna åt att personalen på träningsanläggningarna tog sig tid att ge kompletterande information om träningsanläggningen, vilken författarna kunde redovisa som ett tillägg till de strukturerade bedömningarna i resultatet. Detta gav författarna idéer om att det vore intressant att fortsätta arbetet med studien och även genomföra intervjuer med någon personal på varje träningsanläggning. Därmed skulle studien ges ett ännu ”fylligare” resultat och en mer djupgående och förklarande bild över träningsanläggningarna och varför tillgängligheten skiljer sig mellan olika träningsanläggningar. Författarna har tankar om att det även skulle vara värdefullt för vidare forskning att fånga rullstolsburna personers subjektiva upplevelser och erfarenheter av tillgängligheten på träningsanläggningar för att undersöka tillgängligheten ur ytterligare ett perspektiv.

I studien skickades förfrågan om deltagande i det första skedet ut främst via post. Detta tror författarna är anledningen till ett stort bortfall och det kan spekuleras kring vilka andra metoder för samtycke som kan vara mer effektiva. Troligen hade e-mail- eller telefonkontakt resulterat i snabbare svarsfrekvens och fler deltagare till studien. Vid valet av miljöhinder till checklistan valdes de miljöhinder ut, från Housing Enabler – Miljökomponenten (Iwarsson & Slaug, 2010), som författarna bedömde skulle kunna generera tillgänglighetsproblem för rullstolsburna personer på träningsanläggningar. Vid utformningen av checklistan togs ingen hänsyn till vilka miljöhinder som gav höga poäng i Housing Enabler. Vid liknande studier skulle det vara en fördel att ta hänsyn till vilka miljöhinder som utgör svårast tillgänglighetsproblem för en rullstolsburen person vid val av bedömningspunkter. Bedömningspunkterna i checklistan, baserade på Bygg ikapp (Svensson, 2015), är inte möjliga att analysera ur tillgänglighetsperspektiv, varför det endast kan spekuleras kring vilken påverkan dessa bedömningspunkter kan ha för en rullstolsburen person. Detta kan vara en begränsning eftersom det endast är spekulationer och upplevelser från författarna och därför inte kan jämföras med tillgänglighetsanalysen utifrån Housing Enabler, som är ett standardiserat

bedömningsinstrument. Bedömningsinstrumentet är valit och reliabelt men det är inte utvecklat för bedömning av träningsanläggningar. Enligt författarnas vetskap finns däremot inte något utvecklat bedömningsinstrument för träningsanläggningar. Att använda sig av ett standardiserat bedömningsinstrument ansågs ändå viktigt för att hålla en vetenskaplig nivå på studien.

Författarna fann styrka i tillvägagångssättet av studien genom att författarna var närvarande vid samtliga bedömningar som alla genomfördes på samma sätt, den ena författaren genomförde alla mätningar och den andra författaren antecknade. På så sätt kunde var och en av författarna fokusera på sin uppgift och göra likadant vid samtliga bedömningar. Tack vare detta kunde det vid analysen av resultatet göras en jämförelse mellan de olika bedömningarna på ett smidigt sätt. Samtliga bedömningar genomfördes vid bemannade öppettider och då få personer vistades på träningsanläggningarna. Det gjordes för att störa de personer som tränade så lite som möjligt och för att författarna inte skulle bli störda samt för att få en så objektiv bedömning som möjligt. Tack vare detta kände sig författarna aldrig i vägen och blev väl bemötta på samtliga träningsanläggningar av både personal och motionärer.

I studien genomfördes tio bedömningar av träningsanläggningar, vilket bedömdes vara ett rimligt antal för studiens tidsram. Med tio bedömningar är det däremot inte möjligt att få ett generaliserbart resultat för det studerade geografiska området. På så sätt är denna studie svår att jämföra med andra studier men kan ge en indikation på hur den fysiska miljön och tillgängligheten ser ut på träningsanläggningar och en grund för vidare forskning. En vidare bedömning av miljön och beskrivning av tillgängligheten inom detta område skulle vara beroende av ett större antal bedömningar.

Slutsats

I studien framkom det att inga av de tio träningsanläggningarna i södra Skåne innehar full tillgänglighet för personer som använder rullstol. Slutsatsen är att den fysiska miljön på träningsanläggningarna genererar tillgänglighetsproblem för personer som använder rullstol. De vanligast förekommande tillgänglighetsproblemen finns främst på toaletterna i omklädningsrummen och nivåskillnader i entréer och gymlokal, skyltad parkering och manöverytor i gymlokaler. Vid vidare studier vore det intressant att lyfta fram rullstolsburna personers subjektiva upplevelser av tillgängligheten på träningsanläggningar.

Det är också viktigt att ägare eller ansvarig personal på träningsanläggningarna håller sig uppdaterade gällande lagar, regler och rekommendationer. Här skulle arbetsterapeuter kunna ha en viktig roll gällande utformning av träningsanläggningar för att göra träning möjlig för alla.

Referenser

- Baum, C.M., & Christiansen, C.H. (2015). The Person – Environment – Occupation – Performance (PEOP) Model. I C.H. Christiansen, C.M. Baum, & J. Bass (Red.), *Occupational therapy: Performance, participation and well-being* (Kap. 4). Thorafare, NJ.: SLACK.
- Bejerholm, U. & Eklund, M. (2004). Time-use and occupational performance among persons with schizophrenia. *Occupational Therapy in Mental Health*, 20(1), 27-47.
- BFS 2015:3. *BBR 22 Boverkets byggregler*. Hämtad 20 maj, 2015, från Boverkets författningssamling, <https://rinfo.boverket.se/BBR/PDF/BFS2015-3-BBR-22.pdf>
- Boverket. (2015). *Tillgänglighet*. Hämtad 20 maj, 2015, från Boverket, <http://www.boverket.se/tillganglighet/>
- Brundell, S. (2014). *Förflyttnings- och kognitionshjälpmedel: Metodbeskrivning statistik*. Hämtad 3 mars, 2016, från Hjälpmedelsinstitutet, <http://www.hi.se/publikationer/rapporter/forflyttnings-och-kognitionshjalpmedel/>
- CODEX. (2015). *CODEX - regler och riktlinjer för forskning*. Hämtad 26 maj, 2015, från CODEX, <http://www.codex.vr.se>
- Cook, A.M., Polgar, J.M., & Hussey, S.M. (2008). *Cook & Hussey's Assistive technologies: principles and practice* (3. uppl.). St. Louis, Missouri: Mosby Elsevier
- Dolbow, D., & Figoni, S. (2015). Accommodation of wheelchair-reliant individuals by community fitness facilities. *Spinal Cord*, doi:10.1038/sc.2015.26
- Ekelman, B., Bazyk, S., & Bazyk, J. (2013). The relationship between occupational engagement and well-being from the perspective of university students with disabilities. *Journal Of Occupational Science*, 20(3), 236-252. doi:10.1080/14427591.2012.716360

Figoni S.F., McClain. L., Bell. A.A., Degnan. J.M., Norbury. N.E., & Rettele. R.R. (1998). Accessibility of physical fitness facilities in the Kansas City metropolitan area. *Top Spinal Cord Injury Rehabilitation*, 3, 66–78.

Folkhälsomyndigheten. (2013). *Definitioner*. Hämtad 19 maj, 2015, från Folkhälsomyndigheten, <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/funktionsnedsattning/definitioner/>

Folkhälsomyndigheten. (2015). *9. Fysisk aktivitet*. Hämtad 5 november, 2015, från Folkhälsomyndigheten, <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/folkhalsans-utveckling-malomraden/fysisk-aktivitet/>

Folkhälsomyndigheten. (u.å.). *Vad är fysisk aktivitet?* Hämtad 18 maj, 2015, från Folkhälsomyndigheten, <http://www.folkhalsomyndigheten.se/far/inledning/vad-ar-fysisk-aktivitet/>

Förbundet Sveriges arbetsterapeuter. (2012). *Etisk kod för arbetsterapeuter* (5. uppl.). Nacka: Förbundet Sveriges arbetsterapeuter.

Gill, D.L., Hammond, C.C., Reifsteck, E.J., Jehu, C.M., Williams, R.A., Adams, M.M., Lange, E.H., Becofsky, K., Rodriguez, E., & Shang, Y. T. (2013). Physical Activity and Quality of Life. *Journal of Preventive Medicine & Public Health*, 46, 28-34. doi: 10.3961/jpmph.2013.46.S.S28

Hjärnfonden. (u.å.). *Vad är ryggmärgsskada?* Hämtad 11 mars, 2016, från Hjärnfonden, <http://www.hjarnfonden.se/om-hjarnan/diagnoser/ryggmargsskada/>

Iwarsson S, Haak M, Slaug B. (2012). Current developments of the Housing Enabler methodology. *British Journal of Occupational Therapy*, 75(11),517-521.

- Iwarsson, S., & Slaug, B. (2010). *Housing enabler: Metodik för bedömning/kartläggning och analys av tillgänglighetsproblem i boendet; manual för fullständigt instrument och screeningverktyg* (2. uppl.). Lund: Vetem & Skapen HB & Slaug Data Management AB.
- Iwarsson, S., & Ståhl, A. (2003). Accessibility, usability and universal design-positioning and definition of concepts describing person-environment relationships. *Disability And Rehabilitation*, 25(2), 57-66. Doi: 10.4276/030802212X13522194759978
- Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Metz, T. (2000). Arbitrariness, justice, and respect. *Social Theory and Practice*, 26, 24-45.
- Myndigheten för delaktighet. (2015). *Riktlinjer för delaktighet*. Hämtad 18 maj, 2015, från Myndigheten för delaktighet, <http://www.mfd.se/publikationer/rapporter/riktlinjer-for-tillganglighet-riv-hindren/>
- Nary, D.E., Froehlich A.K., & White. G.W. (2000). Accessibility of Fitness Facilities for Persons with Physical Disabilities Using Wheelchairs. *Top Spinal Cord Inj Rehabil*, 6(1), 87-98.
- Peat, M. (1997). Attitudes and access: advancing the rights of people with disabilities. *CMAJ: Canadian Medical Association Journal*, 156(5), 657-659.
- Qicraft. (2014). *Armcykel*. Hämtad 24 februari, 2016, från Qicraft, http://qicraft.se/product_category/armcykel/
- Riley, B. B., Rimmer, J. H., Wang, E., & Schiller, W. J. (2008). A conceptual framework for improving the accessibility of fitness and recreation facilities for people with disabilities. *Journal Of Physical Activity & Health*, 5(1), 158-168.

- Rolfe, D. E., Yoshida, K., Renwick, R., & Bailey, C. (2009). Negotiating participation: How women living with disabilities address barriers to exercise. *Health Care for Women International, 30*(8), 743-766.
- SFS 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS 2008:567. *Diskrimineringslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- SFS 2010:900. *Plan- och bygglag*. Stockholm: Näringsdepartementet.
- SFS 2011:338. *Plan- och byggförordning*. Stockholm: Näringsdepartementet.
- Sherwin, S. (1998). A relational approach to autonomy in health care. I S. Sherwin (Red.), *The politics of women's health: Exploring agency & autonomy* (s. 19-47). Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Stark, S., Hollingsworth, H. H., Morgan, K. A., & Gray, D. B. (2007). Development of a measure of receptivity of the physical environment. *Disability & Rehabilitation, 29*(2), 123-137. doi:10.1080/09638280600731631
- Statens Folkhälsoinstitut. (2011). *Funktionsnedsättning, fysisk aktivitet och byggd miljö - Den byggda miljöns betydelse för fysisk aktivitet för personer med vissa former av funktionsnedsättning*. Hämtad 11 mars, 2016, från Statens Folkhälsoinstitut, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12643/R2011-05-F.nedsattn-fysisk-akt-byggd-miljo-t.pdf>
- Steinfeld, E., & Danford, G. S. (1999). Theory as a basis for research on enabling environments. I E. Steinfeld & G. S. Danford (Red.), *Enabling environments: Measuring the impact of environment on disability and rehabilitation*. New York: Kluwer Academic/ Plenum Publishers.

- Svensson, E. (2008). *Bygg ikapp för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning*. (4. uppl.). Stockholm: Svensk Byggtjänst.
- Svensson, E. (2015). *Bygg ikapp: för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning*. (6. uppl.). Stockholm: Svensk byggtjänst.
- Thompson, S., & Kent, J. (2014). Healthy built environments supporting everyday occupations: Current thinking in urban planning. *Journal Of Occupational Science*, 21(1), 25-41. doi:10.1080/14427591.2013.867562
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 27 maj, 2015, från CODEX, <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Wilcock, A.A. & Hocking, C. (2015). *An occupational perspective of health*. (3. uppl.) Thorofare, N.J.: Slack.
- World Health Organization. (2001). *International classification of functioning, disability and health (ICF)*. Geneva: World Health Organization.
- Zwinkels, M., Verschuren, O., Janssen, T. W., Ketelaar, M., & Takken, T. (2014). Exercise training programs to improve hand rim wheelchair propulsion capacity: a systematic review. *Clinical Rehabilitation*, 28(9), 847-861. doi:10.1177/0269215514525181

Bilaga 1

Checklista

Miljöområden	Ja	Nej	Ej bedömt	Anteckningar
UTOMHUS KRING FASTIGHETEN				
1. Gångyta smalare än 1,5 m <i>Bredd 1,0 m acceptabel förutsatt att det finns 1,5 m vändzoner med minst 10 m mellanrum. (A1)</i>				
2. Branta lutningar (mer än 1:20). <i>Avser ej ramp vid entré. (A4)</i>				
3. Höga trottoarkanter (högre än 4 cm). <i>(A7)</i>				
4. Skyltad parkering med funktionsnedsättning inom 10 m från entrén saknas <i>(A19)</i>				
ENTRÉER				
5. Smala dörröppningar (mindre än 84 cm fritt mått). <i>Gäller samtliga dörrar från entré – till lägenhetsdörr (motsv), även dörr till hiss! (B1)</i>				
6. Höga trösklar och/ eller trappsteg vid entré (mer än 15 mm). <i>Gummilist: pressa ner och mät högsta höjden. (B2)</i>				
7. Otillräckligt manöverutrymme vid dörrar (fri yta mindre än 1,5 x 1,5 m). <i>(B3)</i>				
8. Tunga dörrar, automatik saknas. <i>(B6)</i>				
9. Komplicerad/ ologisk öppningsprocedur. <i>Innefattar även porttelefon. (B11)</i>				
Entré trappor				
10. Trappor enda förflyttningvägen (hiss/ ramp saknas) <i>(B12)</i>				
11. Ledstänger saknas/ finns endast på en sida. <i>Notera om ledstång saknas vid ena eller bägge sidorna! (B16)</i>				

12. För korta ledstänger (måste fortsätta 30 cm före/ efter trappa) och/ eller med avbrott vid vilplan. <i>Kravet anses uppfyllt om en av ledstängerna är heldragen över vilplan.</i> (B17)				
13. För högt/ lågt placerade ledstänger (högre/ lägre än 90 cm). <i>Ta måtten från trappstegets mittpunkt.</i> (B18)				
Entré ramper				
14. För branta lutningar (mer än 1:20). (B22)				
Entré hiss				
15. Tunga dörrar utan automatik. (B28)				
Reception				
16. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,5 x 1,5 m) (s. 168)				
17. Hög receptionsdisk (högre än 70-80 cm). (s. 169)				
18. Kort receptionsdisk (kortare 1 m). (s. 169)				
INOMHUS				
Gymlokal				
19. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått). <i>Gäller även valv etc utan dörr/ dörrblad.</i> (C4)				
20. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm). <i>Gummilist: pressa ner och mät högsta höjden.</i> (C1)				
21. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m). (C6)				
Trappa i gymlokal				
22. Trappa till ovanvåning till nödvändiga bostadsfunktioner (C8)				(Träningsredskap)
23. Ledstänger saknas/ finns endast vid en sida (C14)				

24. För korta ledstänger (måste fortsätta 30 cm före/ efter trappa) och/ eller med avbrott vid vilplan. (C15)				
25. För högt/ lågt placerade ledstänger (högre/ lägre än 90 cm). (C16)				
Ramp i gymlokal				
26. Brant ramp som ersätter trappa (mer än 1:12) (s.97)				
Hiss i gymlokal				
27. Hiss stannar inte i nivå med anslutande golv (nivåskillnad mer än 15 mm) (B26)				
28. Tunga dörrar utan automatik. (B28)				
Omklädningsrum				
29. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått). <i>Gäller även valv etc utan dörr/ dörrblad.</i> (C4)				
30. Otillräckliga manöverytor där vändning krävs (mindre än 1,3 x 1,3 m) (C44)				
31. Trappsteg/ trösklar/ nivåskillnader mellan rum/ golvytor (mer än 15 mm). <i>Gummilist: pressa ner och mät högsta höjden.</i> (C1)				
32. Bänk placerad bredvid skåp (ej framför). (s.141)				
33. Bänk placerad framför skåp (mindre än 1,5 m fritt utrymme) (s.141)				
34. Spegel placerad i höjd för stående (underkant häögre än 90 cm över golv). (C67)				
Duschutrymme				
35. Duschpall (annat mått än sitthöjd 0,5m, sittyta 0,4 x 0,6m alt. 0,5 x 0,5m). (s134)				
36. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC. (C46)				

37. Förvaringsskåp, handdukshängare, etc högt/ lågt placerade (annan höjd än 0,9 -1,2 m över golv). (C69)				
Toalett				
38. Smala dörrar (mindre än 76 cm, fritt mått). <i>Gäller även valv etc utan dörr/ dörrblad.</i> (C4)				
39. Avsaknad av stödhandtag vid dusch/ bad och/ eller WC. (C46)				
40. Tvättfat placerat på höjd för stående (överkant 81 cm över golv eller högre). (C63)				
41. Otillräckligt benutrymme under tvättställ (fritt djup till vägg min 60 cm, fri bredd min 80 cm, samt tvättställets utformning, rörledningar, vattenlås, etc hindrande). (C66)				Djup: Bredd:
42. Toalettstol 47 cm eller lägre. <i>Inklusive sittring.</i> (C64)				
43. Toalettstol 48 cm eller högre. <i>Inklusive sittring.</i> (C65)				
44. Toalettstol inklusive stödhandtag smalare än 60 cm. (s. 138)				
45. Toalettpappershållare otillgängligt placerad (mer än 40 cm från WC-stolen, annan höjd än 80 cm över golv, placerad på väggen bakom WC-stolen, etc) (C68)				
46. Spegel placerad i höjd för stående (underkant högre än 90 cm över golv). (C67)				

